

i samarbete med

Kulttuurikeskus
Kulturcentret

PROMENADGUIDE

Folkhälsanhuset Wasa

Rådhusgatan 23–25

NORRA STRANDRUTTEN 2,5 KM

Vi vet alla hur viktigt det är att dagligen röra på sig också utomhus. I den här guiden hittar du en rutt förbi stads-
huset norrut och tillbaka längs stranden med en hel del
intressanta objekt du kan stanna upp vid och läsa mera
om. På kartan finns toaletter och parkbänkar för en vilo-
paus utmärkta. Det finns även promenadguider med
andra rutter.

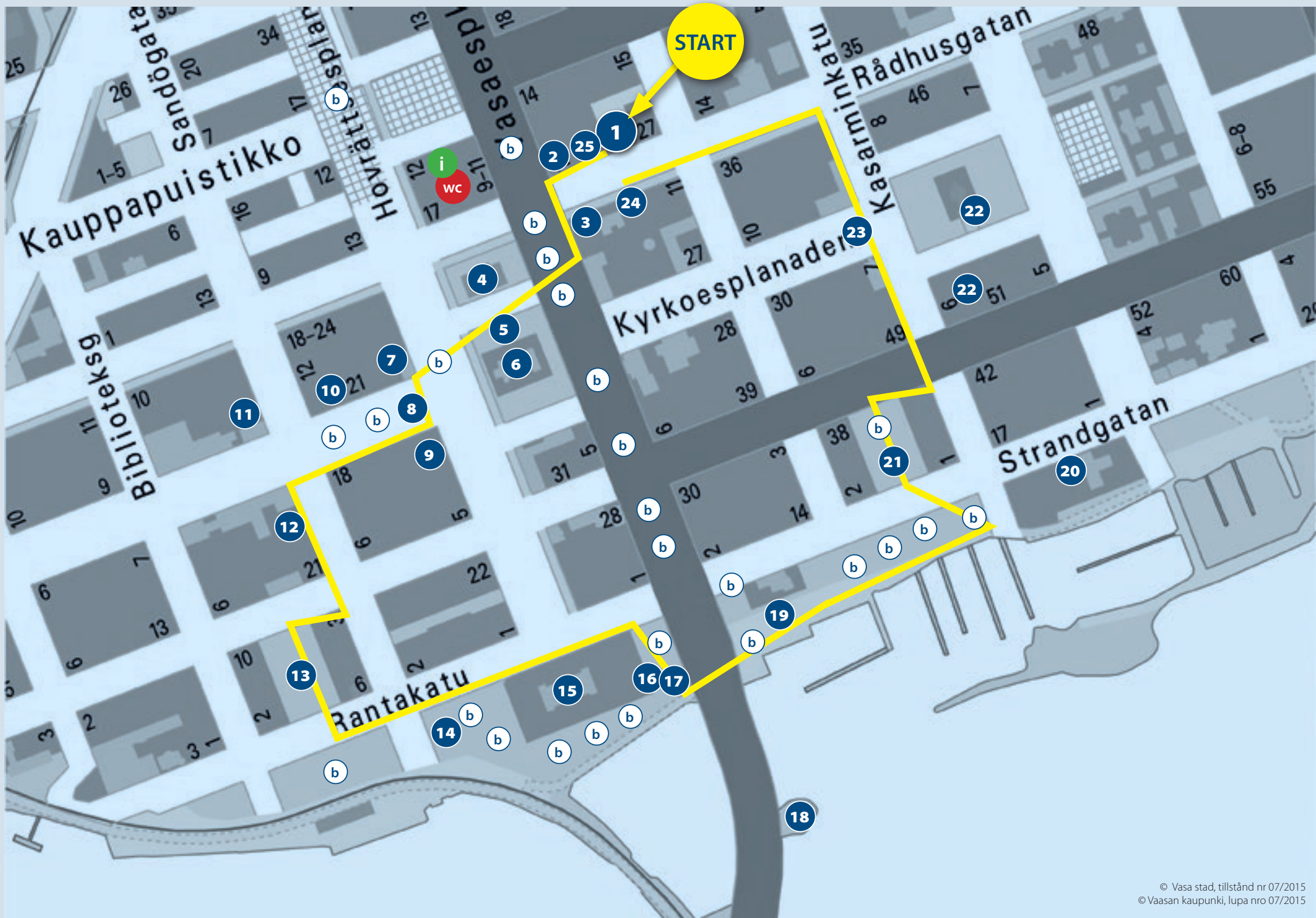
Vi hoppas att den här promenadguiden ska hjälpa dig
att upptäcka den varierande natur, kultur och historia
som finns i vår näromgivning.

1. Folkhälsanhuset Wasa	sidan 6
2. Wasaborg	sidan 6
3. Hantverkets hus Loftet	sidan 7
4. Stadshuset	sidan 8
5. Lotsstatyn	sidan 8
6. Trefaldighetskyrkan	sidan 9
7. Kyrkoapoteket	sidan 9
8. Topeliusstatyn	sidan 10
9. Finlands Banks hus	sidan 10
10. FAB Egen Härd	sidan 11
11. Vasa Arbis	sidan 11
12. Wasa Teater och dess verkstad samt Vasallen	sidan 12
13. Setterbergsparken; Setterbergs hus	sidan 12
14. Restaurang Strampen	sidan 13
15. Vasa hovrätt	sidan 14
16. Artturi Leinonen	sidan 14
17. Jägarstatyn	sidan 15
18. Minnesmärke över Finlands flygvapen	sidan 15
19. Rantalinna	sidan 16
20. Vasa fängelse	sidan 16
21. Björkparken	sidan 17
22. Tegelkasernen och Ortodoxa kyrkan	sidan 18
23. Carl-Axel Setterbergs minnesmärke	sidan 19
24. Kävelykiosk	sidan 19
25. 23:an	sidan 20
1. Folkhälsan	sidan 20

1 objektets nummer på kartan

b parkbänk

1. Folkhälsan

1. FOLKHÄLSANHUSET WASA

Huset är byggt 2013–2015 och huvudplanerare är arkitekterna Aitoaho&Viljanen. Det har ett mycket centralt läge och ger Folkhälsan synlighet i staden. Huset har 55 seniorbostäder, både ägo- och hyresbostäder, kök och matsal, lokaler för hälsofrämjande verksamhet och gruppverksamhet. Folkhälsan Vålfärd Ab och Folkhälsans förbund har sina administrativa kontor i huset och så finns det utrymmen som kan hyras ut till utomstående.

Huset har uppförts som ett samarbete mellan Samfundet Folkhälsan i svenska Finland r.f., Harry Schaumans Stiftelse, Svenska litteratursällskapet i Finland r.f./Svenska kultur-fonden och Landskapsföreningen Folkhälsan i Österbotten r.f.

Rådhusgatan 21–Sjöbloms hus

2. WASABORG

Hugo och Alma Sjöblom (född Wallenius) flyttade från Kauhajoki till Vasa 1889. Hugo hade emigrantkontor som sålde biljetter till oceanfartyg. Han köpte tomten 1902 och huset stod klart 1912 ritat av A. Gauffin. Hugo dog samma år och Alma klarade inte deras stora skulder. Huset såldes på auktion till Ab Wasaborg 1915. Det är byggt delvis i Jugendstil och har påverkat planeringen av den nya grannen Folkhälsanhuset Wasa.

Rådhusgatan 28–Handlaren Sjöbergs hus

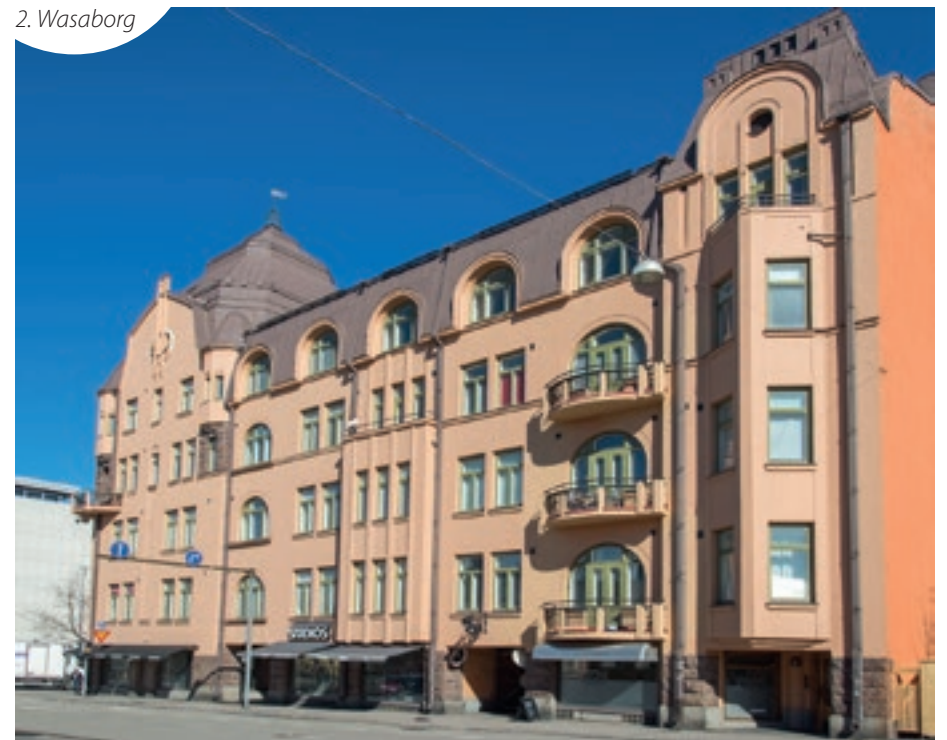
3. HANTVERKETS HUS LOFTET

1861 signerade arkitekt Carl-Axel Setterberg ritningen till en kombinerad bostads- och affärsbyggnad, som handelsmannen H. Sjöberg sedan uppförde. Byggnaden var rektangulär i senempir. I östra ändan fanns handelsboden med ingång från gatan. 1884 köpte köpmannen och konsuln J. E. Moe huset. Hans hustru Tulla var en centralgestalt i stadens societet och i deras hem samlades konstnärer och intellektuella. Konsul Moe inredde i bottenvåningen en ståtlig matsal i nyrenässans, med träpaneler av ek och tapeter av imiterat gyllenläder. Den fungerar i dag som "Konsulinnans kafferum", ett trivsamt lunchcafé. I resten av byggnaden finns hemslöjds- och hantverksaffären "Loflet".

3. Loftet

2. Wasaborg

Senatsgatan 1

4. STADSHUSET

Vasa stadshus byggdes åren 1879-1883 efter ritningar av den svenska arkitekten M. Isaeus (1841-1890). Uppfördes av tegel som tillverkades i Gerby och Tölby. Taket och mellangolven är av trä med upp till 60 cm tjocka bjälkar. På fasadens högra sida ses Karl IX:s relief och på vänstra sidan riksföreståndarnas (Svinhufvud, Mannerheim) relief, båda skulpterade av J. Munsterhjelm. Vid huvudentrén finns två flaggstänger prydda med Vasa-kärven. Från början inrymde huset förutom festsalen stadens ämbetsverk och skollokaler. Brandstationen fanns i första våningen.

Mitt emot stadshusets huvudingång

5. LOTSSTATYN

Skulptörer W. Aaltonen och hans son Matti, avtäcktes 1959. Anskaffades i enlighet med rådman och fru Husbergs testamentsgåva från 1912. De önskade en springbrunn och dess tema skulle vara den gamla generationens österbottniska lots.

5. Lotsstatyn

6. Trefaldighetskyrkan

Kyrkparken

6. TREFALDIGHETSKYRKAN

Kyrkan är ritad av C.A. Setterberg i engelsk gotik och är byggd 1862. Huvudaltartavlan, Herdarnas tillbedjan, är målad av A. Edelfelt 1894. De två andra altartavlorna är målade 1861 av R.W. Ekman respektive L. Sparre 1897. En grundrenovering gjordes år 2000. Kyrksalen och läktarna rymmer 900 personer. I tornet kan man se spår av ryskt bombardemang under vinterkriget. Trefaldighetskyrkan är i dag stadens huvudkyrka och används av stadens svenska och finska evangelisk-lutherska församlingar.

Hovrättsplanaden 9

7. KYRKOAPOTEKET

Huset var från början känt som Sundénska huset och har ett femkantigt torn. Huset ritades av A.T. Gellerstedt. Han var Setterbergs elev och byggnaden var ett av de första privata stenhusen i nya Vasa.

7. Kyrkoapoteket

4. Stadshuset

Mellan apoteket
och Finlands banks hus

8. ZACHARIAS TOPELIUS STATYN

Skulptör var E. Wikström. Statyn avtäcktes 1915. Vi känner Topelius som sagofarbror. Vår generations första kontakt med honom knöts genom sagor och barnvisor som Sov du lilla videung och Lasse, Lasse liten. Följande kontakt kom kanske genom Sylvias julvisa och psalmen Giv mig en glans, ej guld, ej prakt, tonsatt av Sibelius. Åtminstone förr i tiden lästes Fältskärens berättelser, och Vasa marsch låter kanhända bekant. På valborgsmässoafton får Topeliusstatyn en studentmössa av högskolestuderande.

8. Topeliusstatyn

Kyrkoeplanaden 22 9. FINLANDS BANKS HUS

Byggnaden planerades av J.S. Sirén, vars mest kända arbete är Riksdagshuset i Helsingfors. Bankhuset är uppfört 1952 i 6 våningar och står fortfarande oförändrat kvar. Huset inrymde biografen Ritz i vilken föreningen Skafferiet i dag bedriver kulturell verksamhet.

9. Finlands banks hus

10. FAB Egen härd

Kyrkoeplanaden 19–21 10. FAB EGEN HÄRD

Bostadshuset byggt i början av 1960-talet kallas allmänt Kinamuren på grund av sin längd. Bolaget består av en kontorslokal, 4 affärslokaler samt 144 bostäder.

Kyrkoeplanaden 15 – Vasa Svenska Samskola 11. VASA ARBIS

Huset ritades av A. Lassel och byggdes av Vasa Aktie Banks direktör J. Kurtén år 1877. Bankens verksamhet inleddes i huset 1879. Vasa Telefons kontor var inrymt i huset 1899–1919 och därefter verkade Vasa svenska samskola där. Skolan var ett 8-årigt privat läroverk. År 1976 flyttade samskolan till Smedsby och blev Korsholms gymnasium. Nu finns stadens svenska arbetarinstitut, Vasa Arbis, i huset.

11. Vasa Arbis

12. Wasa Teater och Vasallen

Sandögatan 7

12. WASA TEATER OCH DESS VERKSTAD SAMT VASALLEN

Teatern är grundad år 1919. Den nuvarande teaterbyggnaden stod färdig 1955, ritad av arkitekterna B. Liljeqvist och S. Salvesen. I det gamla gula trähuset i empirestil finns verkstaden. Vid en brand 1953 totalförstördes den gamla teaterbyggnaden, som var uppförd 1868 efter ritningar av Setterberg. Teatern renoverades 1997–1998. De tre olika stora salongerna – Stora scenen, Studioscenen och Vasallen – inrymmer totalt ca 450 platser. Vasallen finns i det rosa huset vid Kyrkoesplanaden. Teatern har cirka 45 000 besökare och 6–7 premiärer årligen. Wasa Teater erbjuder en mångsidig repertoar för alla åldrar och är hela landskapets regionteater.

Mellan Skolhusgatan 10 och 12

13. SETTERBERGSPARKEN, SETTERBERGS HUS

I Setterbergs stadsplan från år 1855 var området reserverat för ett societetshus. Planerna förverkligades dock aldrig och vid sekelskiftet anlades där istället en park. Den hade namnet "Barnparken" men fick sitt nuvarande namn 1966. Parken är uppbyggd i två nivåer, där den övre är avsedd för lek. Den lägre har en fontän som införskaffades sedan man mottagit en donation år 1924. Skulpturerna från år 1929 har donerats av Vasa Ångbageri Ab. De är kopior av hellenistiska skulpturer och föreställer Den borghesiske fåktaren, Den vilande Merkurius, Pojke och gås, Venus med svärd och Apollo. Gamla lindar ramar in parken. Prydnadsplanter och amerikanska häggkörsbär har planterats runt fontänen.

På tomten som gränsar till parken lät Setterberg för eget bruk bygga ett bostadshus i nygotisk stil så som det närbelägna hovrätts huset. Efter Setterberg har husets ägts av bl.a. guvernören friherre C. G. Wrede, vars yngsta dotter Mathilda (1864-1928) gjorde sig känd som "fångarnas vän" och välgörare. 1883 inledde hon en 30-årig verksamhet som syftade till en andlig väckelse bland fångarna. Hon verkade också i det internationella fredsarbetet. Huset ägs numera av staden och används som daghem.

Hovrättsparken eller Residensparken sträcker sig från Sandögatan till Vasaesplanaden. Här finns Strampen, Vasa hovrätt, statyn av Leinonen och Jägerstatyn.

14. Restaurang Strampen

14. RESTAURANG STRAMPEN

1868 beviljades S. Coray tillstånd att uppföra en paviljong nära hovrätts huset. Paviljongen planerades av Setterberg och utformades för att bli en sommarrestaurang. Krögare H. Ernst köpte paviljongen 1876 och fortsatte att driva rörelsen såsom tidigare. Strandpaviljongen eller numera Strampen ritades ursprungligen som en åttakantig liksidig byggnad. På 30-talet fick restaurangen den utformning som den har ännu i dag. Terrassen tillkom 1980 och vintern 1998 fick huset ytterligare en ansiktslyftning då hela salsregionen renoverades och ett nytt kök installerades.

13. Setterbergsparken

15. Vasa hovrätt

16. Artturi Leinonen

Hovrättsparken

15. VASA HOVRÄTT

Hovrätten är en av de mest monumentala skapelser som arkitekt Setterberg ritade. Huset är byggt i engelsk tegelgotik. Det tidigare hovrätts huset fanns i Gamla Vasa. Det nya huset stod färdigt 1862 då också stadsprivilegierna överfördes från det gamla Vasa till den nya staden, Nikolaistad. Hovrätts huset är väl bevarat. Det genomgick en grundlig restaurering under 1970- och 1980-talen. I huset finns värdefulla konstsamlingar och antika möbler samt föremål med rättens sigill.

Vid Hovrättens södra gavel

16. ARTTURI LEINONEN

Statyn finns ovanför Jägarstatyn. Tillverkad av skulptör T. Sakki (1930–1997). Avtäckts 1981. Leinonen var författare, tidnings- och ungdomsföreningsman. Professor fr.o.m. 1958. Han förvisades till Sibirien 1916–1917 p.g.a. jägarvärningen. 1930–1957 var han huvudredaktör på Ilkka. Han var också riksdagsman.

17. Jägarstatyn

17. JÄGARSTATYN

Statyn är gjord av skulptören, professorn och jägarkaptenen L. Leppänen. Bronsjägaren i full utrustning med ett vapen vid sidan blickar mot Vasklot. Minnesmärket är 5,1m högt. President Kekkonen deltog den 27 februari 1958 i en avtäckningsceremoni som inföll på 40-årsdagen för jägarnas hemkomst. Jägarna som hörde till Jägarbataljon 27 och hade fått sin militärutbildning i Tyskland.

På Vasklot bron – Örnen

18. MINNESMÄRKE ÖVER FINLANDS FLYGVAPEN

Skulptör är president Kallios son Kalervo (1909–1969). Stenarbetena är gjorda av Finska Stenindustri Ab. På isen här invid landade löjtnant N. Kindberg från Umeå 1918. Med som passagerare var den svenska greven E. von Rosen. Han skänkte planet till finska armén, och det blev flygvapnets första flygplan. Statyns sockel av röd granit från Vemo är 7 meter hög och väger över 63 ton. På sockeln finns en havsörn som håller på att landa med vingarna utbredda. Fågelns vingbredd är 5,6 meter och den väger 3 ton. Statyn avtäcktes 1969.

18. Flygvapnets minnesmärke

19. Rantalinna

Länslantmäterikontoret

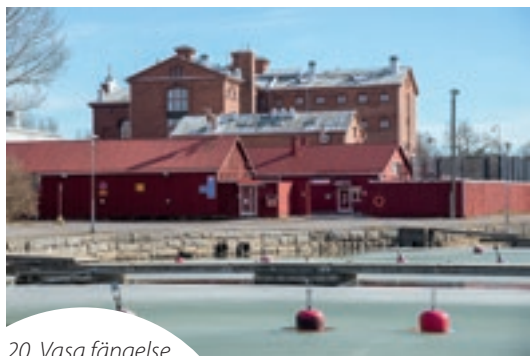
19. RANTALINNA

Länslantmäterikontoret är ritat av arkitekt J. Ahrenberg och blev färdigt 1913. Kontoret flyttade till statens ämbetshus på Brändö 1984. Vattenöverdomstolen fanns efter det i huset till 1999. Huset övergick 2005 i privat ägo.

Länsfängelset

20. VASA FÄNGELSE

Fängelset togs i bruk 1863. Det byggdes om och förstörades på 1880-talet. Runt fängelset restes 1901 en mur i rödtegel. De första årtiondena avtjänade de ökända brottslingarna Isotalon Antti och Rannanjärvi samt Matti Haapoja sina straff här. Mathilda Wrede inledde sitt frivilliga arbete bland fångar i Vasa fängelse. Den senaste renoveringen av fängelset och en tillbyggnad blev klara 2001.

20. Vasa fängelse

21. Björkparken

Strandgatan 15

21. BJÖRKPARKEN

Parken ligger i en vacker västvänd sluttning mot havet. I Setterbergs stadsplan var området planerat som ett torg. Småningom kom området istället att utformas till en park som mjukt sluttar ned mot stranden. 1987 gjorde den amerikanske landskapsarkitekten K. Meyers en ny plan för parken med den fontän- och bäckanläggning av natursten som i dag ger parken dess karaktär. Vid bäcken står en björnskulptur i granit utformad av arkitekten och skulptören M. Visanti. Björkarna, som gett parken dess namn, spelar fortfarande huvudrollen i parken. Om våren blommar mängder av lökväxter i parken, bl.a. krokus, scilla och narcisser.

Fiskstrandsparken börjar vid Vasaesplanaden och sträcker sig till Länsfängelset. Området genomkorsas av grusgångar med tillhörande bänkar och blomrabatter.

I parken växer bland annat vårtbjörk, parklind, skogslönn och lärkträd.

22. Ortodoxa kyrkan

Kaserngatan 6 - Kaserntorget

22. TEGELKASERNEN OCH ORTODOXA KYRKAN

Under kejsardömets tid fanns ryska kosackavdelningar stationerade i Vasa för att upprätthålla allmän ordning. För dem byggdes det nuvarande kaserntorgets första byggnad (1860), tegelkasernen, ritad av Setterberg. Den går även under namnet Kasakkakasarmi (Kosackkasernen).

En ortodox kyrka skulle enligt planerna byggas redan i Gamla Vasa och för ändamålet hade redan också finansiering erhållits, men byggnadsarbetena hann inte inledas förrän Vasa brann 1852. Kyrkan byggdes enligt C.A. Setterbergs ritningar och stod färdig 1862. Den används fortfarande av den ortodoxa församlingen.

22. Tegelkasernen

Kyrkoesplanadens och Kaserngatans korsning

23. CARL-AXEL SETTERBERGS MINNESMÄRKE

År 1606 grundade Karl IX staden Vasa intill Korsholms slott. Nästan 250 år senare, år 1852, brann staden ner till grunden. Efter branden beslöts att staden skulle byggas på Klemetsö udde, som låg närmare havet vid uthamnen Brändö sund. Den rikssvenske arkitekten Carl Axel Setterberg gjorde upp en stadsplan för den nya staden, som skulle heta Nikolaistad efter tsar Nikolai I. Setterberg planerade stadens viktigaste offentliga byggnader och många privata hus. Nya Vasa, med sina låga hus och breda esplanader, representerar typiska byggnadsideal kring mitten av 1800-talet. Ett minnesmärke över Setterberg planerat av konstnären Tea Helenelund restes 1996.

23. Setterbergs minnesmärke

Rådhusgatan 32

24. KÄVELYKIOSKI

Trähuset är ursprungligen ritat av Setterberg och hitflyttat från Vasaesplanaden 22, nu renoverat. Kävelykioski erbjuder motionsverksamhet.

24. Kävelykioski

Rådhusgatan 23 – Carl och Carolina

25. 23:an

Den äldsta byggnaden i kvarteret är den av Setterberg planerade huvudbyggnaden i empirestil. Huset byggdes 1869. Bakstugan som fanns på gården och en del av ekonomibyggnaderna revs år 1999. De återstående ekonomibyggnaderna har 2009 flyttats till Stundars. Åldringshemmet Carl och Carolina verkade i huset 1925-1999. Sedan början av 2015 finns här lokaler för föreningar som är verksamma på svenska.

25. 23:an

Rådhusgatan 25

1. FOLKHÄLSAN

Trähuset som tidigare fanns på Rådhusgatan 25 byggdes 1862 som ett envåningshus (planeraren okänd). Andra våningen byggdes 1911 och ritades av A.W. Stenfors. Stenhuset ritat av C. Schoultz byggdes 1916 som samlingslokal för Frälsningsarmen.

I slutet av 80-talet rustades byggnaden upp och gjordes till rockklubb. 1990 hölls invigningen av Club 25. Salen blev känd för sin fina akustik och under åren har många kända artister uppträtt här.

Folkhälsan köpte huset 2007. En kort tid innan byggnaden skulle renoveras totalförstördes den i en brand 2013. Ett nytt hus byggdes på det nerbrunna husets plats. Det är nu högkvarter för Folkhälsans medborgarverksamhet i Österbotten och fungerar som samlingsplats för olika verksamhetsformer med hälsofrämjande syfte.

FÖRARBEDET TILL DENNA GUIDE har huvudsakligen gjorts som ett frivilligt projekt av en arbetsgrupp från Folkhälsans Resurspool i Österbotten bestående av följande personer:

Fr.v John Nordblad (projektledare), Benita Nygård, Gunn-Britt Sahlsten, Kerstin Finnberg, Peter Sahlsten, Elisabeth Weijola. På bilden saknas Ann-Lis och Nils-Erik Nykvist.. Bilderna är tagna av Inger Nykvist och Håkan Wikström.

PROMENADGUIDE

VISSTE DU ATT det också finns tre andra rutter som du gärna får promenera och samtidigt öka dina kunskaper om vår vackra stad. De är:

Torgrundan	1,3 km
Södra rутten	4,0 km
Norra rутten	5,0 km

Broschyrer över rutterna finns att få från:

Visit Vasa – Turist information, Rewell Center

Sommartid från Tori-info på torget

Rutterna finns också som mobilversion gjorda i samarbete med Vasa stads lägesdataenhet

Torgrundan	http://bit.ly/1GK0nGe
Norra strandrutten	http://bit.ly/1GK0di7
Södra rутten	http://bit.ly/1QaOH1s
Norra rутten	http://bit.ly/23bO9PQ

Dessutom finns de som pdf på nätet. Sök på adressen www.folkhalsan.fi/promenadguide

 folkhälsan

i samarbete med

Kulttuurikeskus
Kulturcentret

Visit Vasa
FINLAND

Uppdaterad 2016